

Litteratur

Dødeligheden daler – Signild Vallgård

Kilder

Forordning anlangende de fornødne Hjælpemidler til de blandt Almuen opkommende smitsomme Sygdommes Helbredelse og at forekomme deres videre Udbredelse.

Christiansborg Slot den 17. april 1782

(<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/forordning-om-smitsomme-sygdommes-helbredelse-og-udbredelse-17-april-1782>)

Fællesanlæg til lettelse af Hjemmets Arbejde. *Betænkning afgivet af Boligministeriets Udvalg vedrørende kollektive Anlæg*. Bind 1. Betænkning Nr. 57. København 1954

(https://www.betænkninger.dk/wp-content/uploads/2021/02/57_bind1.pdf)

Kortfattet Vejledning i det spæde Barns Ernæring og Pleje. København: Sundhedsstyrelsen 1925

Mere borger, mindre patient - Et stærkt fælles sundhedsvæsen. København: Regeringen, 2013

(<https://sum.dk/publikationer-sundhed/2013/maj/mere-borger-mindre-patient-et-staerkt-faelles-sundhedsvaesen>)

Social ulighed i mødet med sundhedsvæsenet. Sundhedsstyrelsen, 2022

(<https://www.sst.dk/da/udgivelser/2022/social-ulighed-i-moedet-med-sundhedsvaesenet>)

Vi kan leve længere og sundere. Forebyggelseskommissionens anbefalinger til en styrket forebyggende indsats. København 2009

(https://sum.dk/Media/B/5/Forebyggelseskommissionen_resume.pdf)

Litteratur

Bastholm H: *Theoretisk og practisk Anviisning til Fattigvæsenets hensigtsmæssige Bestyrelse i Danmark udenfor Hovedstaden*. Slagelse 1817

Bartley, M, Blane, D: Life-course influences on health at older ages. In H. Graham (ed.) *Understanding Health Inequalities*, 2nd edition. Maidenhead; Open University Press, 2010:48-65.

Befolkningsforholdene i Danmark i det 19. Aarhundrede. Statistisk Tabelværk, Femte Række, Litra A, Nr 5. København, Statens statistiske Departement, 1905

Bonderup G: *"Cholera-Morbroer og Danmark. Billeder til det 19. århundredes samfunds- og kulturhistorie*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 1994.

Bonderup G: *En kovending – koppevaccinationen og dens udfordring til det danske samfund omkring 1800*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2001

- Brandes, Georg: *Levned*. Bd. 3. København: Gyldendal, 1908
- Bregendahl M: *En Dødsnat*. København 1912
- Børns Vilkår: To års pandemi har sat sine spor i samtalerne med børn og unge på BørneTelefonen bornsvilkår.dk 2022
- Christensen C: *En rabarberdreng vokser op*. København: Hans Reitzels Forlag, 1961
- Debiasi E: *The historical origins of the mortality gradient. Socioeconomic inequalities in adult mortality over two centuries*. Mediatryck: Lund University, 2020
- Edvinsson S: Social differences in infant and child mortality in 19th century Sweden. In: Breschi M, Pozzi L. (eds) *The determinants of infant and child mortality in past European populations*. Udine: Forum, 2004
- Edvinsson S, Broström G: Är hög social klass alltid positiv för överlevnad? En analys på mikrodata från norra Sverige 1801–2013. *Umeå universitet. Presentation vid session 1.5 vid Svenska historikermötet i Växjö 8-10 maj 2019*
- Evuelta-Eugercios B: Studying socio-economic differences in mortality in 19th century cities with individual data: the Copenhagen Historical Population Database. *Food, Population and Health – Global Patterns and Challenges*, Copenhagen: The Royal Danish Academy of Sciences, 2016:51-62
- Falbe-Hansen V, Scharling W: *Danmarks Statistik bind 5*, København: Forlagsbureauet, 1881
- Helleberg M, Thomsen AJ: *Hvad døde de kongelige af?* København: FADL's forlag, 2015
- Historisk statistik för Sverige. Del 1. Befolkning 1720-1967*. Stockholm: SCB, 1969
- Holm A, Johansen K: København 1840-1940. *Det københavnske Bysamfund og Kommunens Økonomi*. København: Nyt Nordisk Forlag, 1941
- Høeberg JP: Holde i hånd. I *Da døden blev afløst. 40 år med aids*. København: Ordskælv, 2021.
- Ingholt MK: *The epidemiology and medical history of malaria in nineteenth-century Denmark*. Roskilde University, 2022
- Iversen L: *Kampen for liv. Fem danske forebyggelsessucceser*. København: SIF's forlag, 2017
- Jakobsen RS: *Det kaotiske kød. Rapport om kødkontrollen historie i Aarhus i perioden 1860-1914*. Dansk Center for Byhistorie. Aarhus 2014
- Jensen K. *Bekæmpelse af infektionssygdomme. Statens Serum Institut 1902-2002*. 2002

- Knodel JE: *The Decline of Fertility in Germany, 1871-1939*. Princeton: Princeton University Press, 1978
- Knudsen T: *Storbyen støbes. København mellem kaos og byplan 1840-1917*. København: Akademisk Forlag, 1988
- Københavns Vandværk 1859-1909. Historisk Beretning om Stadens Vandforsyning*. København 1909
- Larsen KR: *Med følelserne uden på tøjet. Sorgforståelser og følelseskoder i den borgerlige sørgedragtskultur i Danmark 1860-1910*. Speciale i historie, Københavns Universitet, 2020
- Laursen CA, Jensen MB: *Englens kys. Syge piger i nordisk kunst*. 2021
- Levende viden. Kulturhistorisk årbog for Esbjerg-Ribe-Fanø*. 4. årgang, 2016
- Levy CE: *Kortfattet Anviisning for unge Mødre til sundhedsmæssig Forpleining af deres spæde Børn*. 1845; 4. omarb. Udg
- Løkke A: *Døden i barndommen. Spædbørnsdødelighed og moderniseringsprocesser i Danmark 1800 til 1920*. København: Gyldendal, 1998
- Møller JF: *Grundtvigs død*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag. 2019
- Norges officielle statistikk XII 245. Historisk statistikk*. 1968. Oslo: Statistisk sentralbyrå 1969
- Osler M: *Præventionens og familieplanlægningens historie*. København: Thorups Forlag, 2006
- Oversigt over Dødsårsagerne i Kongeriget Danmarks Bybefolkning 1890-99*. København: Det kongelige Sundhedskollegium, 1905
- Paludan, J: *En vinter lang*. København: Hasselbalch, 1924
- Parby JI: *Den grænseløse by*. København: Gads Forlag, 2022
- Pedersen PV, Johansen KBH, Juel K: *Sundhed og trivsel i et kønsperspektiv*. Statens Institut for Folkesundhed, 2014
- Reventlow FC: *Vore opblomstrende Børn*. Odense: Landbohistorisk Selskab, 1990 (Oversat fra tysk af Christian Benedict Reventlow)
- Riismøller P: *Sultegrænsen*. København: Nyt Nordisk Forlag, 1971
- Schou JH: *Chronologisk Register over de kongelige Forordninger og de aabne Breve*. København: Danske Cancellie, 1851
- Specialarbejderforbundet: *Sundhed for hele folket*. København, 1988
- Steincke KK: *Fremtidens Forsørgelsesvæsen*, København; Schultz 1920
- Sørensen Th: *Børnedødeligheden i forskjellige Samfundslag i Danmark*. Kjøbenhavn: C.A. Reitzels Forlag 1883

Townsend P, Davidson N: *Inequalities in health. The Black report*. Harmondsworth: Penguin Books, 1982

Vallgård S: *Sjukhus och fattigpolitik*. København: FADL's Forlag, 1985

Århus. *Byens historie 1870-1945*. red. Ib Gejl. Århus: Århus Byhistorisk Udvalg, 1998

Aviser

Danske aviser kan tilgås via: www2.statsbiblioteket.dk/mediestream/avis

Demokraten, 1898

Samvirke, 1953

Socialdemokraten, 1914, 1952

Vestjyllands Social-Demokrat, 1909

Artikler fra tidsskrifter og hjemmesider

Aaby P: Severe measles in Copenhagen. *Reviews of Infectious Diseases* 1988;10/2

Andersen O: En dansk malariaepidemi. *Ugeskrift for læger*. 1976;138/30

Bambra C, Pope D, Swami V, Stanistreet D, Roskam A, Kunst A, Scott-Samuel A: Gender, health inequalities and welfare state regimes: a cross-national study of 13 European countries. *Journal of Epidemiology and Community Health* 2009;63:38-44.

Bendjelloul J: Folkhälsomyndighetens Johan Carlson: Det är klart att det kan kännas lite skrämmande. *Dagens Nyheter* 5. april 2020.

Bendtsen KMB: Tarmbakterier er nøglen til et godt helbred. Videnskab.dk 13. april 2018

Bengtsson T, van Poppel F: Socioeconomic inequalities in death from past to present: An introduction. *Explorations in Economic History* 2100;48:343-356.

Brink AL: Voksnes rygevaner *cancer.dk* 9 februar 2023

Cowan SA, Smith E: Forekomsten af hiv/aids i Danmark i perioden 1990-2005. *Ugeskrift for Læger* 6. juni 2006; 168:2247-52.

Edvinsson S, Garðarsdóttir Ó, Thorvaldsen G: Infant mortality in the Nordic countries, 1780-1930. *Continuity and Change* 2008;23/3: 457-485.

Egedesø PJ, Hansen CW, Jensen PS: Preventing the White Death: Tuberculosis Dispensaries. *The Economic Journal* 2020; 130: 1288–1316.

Fuglede M: Der boede et monster i mig, som var ved at æde mig op. *Berlingske* 26. juli 2017

Gagnon A, Miller MS, Hallman SA et al: Age-specific mortality during the 1918 influenza pandemic: unravelling the mystery of high young adult mortality. *PLOS one* 2013;8/8:

- Gallagher J: Cancer found in ancient human ancestor's fot. *BBC.com* 2016
- Gupta K, Gupta R, Atreja A, Verma M, Vishvkarma S: Tuberculosis and nutrition. *Lung India* 2009;26/1:9-16.
- Hatton JH, Bray BE: Long trends in the heights of European men, 19th-20th centuries. *Economics and Human Biology* 2010;8:405-413.
- Hatton TJ: How have Europeans grown so tall? *Oxford Economic Papers* 2014; 66:349-72.
- Hornemann E: Forslag til en bedre Ordning af Bestyrelsen for den offentlige Sundhedspleje i København. *Bibliothek for Læger*. 1850;3 Rk Bd. 8.
- Ingholt MM: The last hunger years? The 1826–1832 mortality crisis in Denmark. *Scandinavian Journal of History*, published online January 2023
- Johansson SR: Food for thought. Rhetoric and Reality in Modern Mortality History. *Historical Methods*, 1994; 27:101-125.
- Jørgensen A: Ren i skin er ren i sind. *Folk og kultur, årbog for dansk etnologi og folkemindevidenskab*, 1994:99-111.
- Klemp A: De første danskere blev døende indlagt – og vi måtte vænne os til, at lægerne ikke vidste alt. *tv2.dk* 4. juli 2017
- Lee E: Kunstners kamp mod tuberkulose i det 19. århundrede giver genlyd under COVID-19-krisen. *Videnskab.dk* 20. oktober 2020
- Løkke A: Infant mortality in nineteenth century Denmark. Regionality, feeding habits, illegitimacy and causes of death. *Hygiea Internationalis*, 2002;3/1:115-149.
- Ludvigsen L, Revuelta-Eugercios B, Løkke A: Cause-specific infant mortality in Copenhagen 1861-1911. Explored using individual-level data. *Historical Life Course Studies* 2023:9-43.
- Mackenbach J et al: Progress against inequalities in mortality: register-based study of 15 European countries between 1990 and 2015. *European Journal of Epidemiology* 2019;34: 1131-1142.
- Marmot MG, Adelstein AM, Robinson N, Rose GA: Changing social-class distribution of heart disease. *British Medical Journal* 21 October 1978: 1109-1112.
- Nielsen NM, Hedegaard K, Aaby P: Intensity of exposure and severity of whooping cough. *Journal of Infection* 2001;43:2177-81.
- Nim FH, Lønstrup V: Klag og kom først i køen til kræftbehandling: Sag i Aarhus afspejler ulighed i sundhedsvæsenet. *Kristelig Dagblad*, 18 april, 2023.
- Om Menneskenes Formerelse. *Oeconomiske Tanker*, 1756.
- Pamuk E: Social class inequality in mortality from 1921 to 1972 in England and Wales. *Population Studies* 1985;39:17-31.
- Pedersen LL: Sutteflaske *Denstoredanske.lex.dk* 2. februar 2009

Perner ML, Mortensen AK, Castenbrandt H, Lølle A, Eugercios BA: Gendered mortality of children and adolescents in nineteenth century Denmark. Exploring patterns of sex ratios and mortality rates. *The History of the Family*. 2022 print online.

Phelps M, Perner MS, Pitzer VE, Andreasen V, Jensen PKM, Simonsen L: Cholera Epidemics of the Past Offer New Insights Into an Old Enemy. *The Journal of Infectious Diseases*, Volume 217, Issue 4, 15 February 2018:641-49.

Poulsen A, Quereshi K, Lisse I, Kofoed PE, Nielsen J, Vestergaard BF, Aaby P: A Household Study of Chickenpox in Guinea-Bissau: Intensity of Exposure is a Determinant of Severity. *Journal of Infection* (2002) 45: 237-242.

Preston SH, Elo IT: Are educational differentials in adult mortality increasing in the United States? *Journal of Aging and Health* 1995;7/4: 476-96.

Sunde LB: Tuberkulose i de københavnske begravelsesprotokoller *kbharkiv.dk* 2. februar 2021

Szreter S: The importance of social intervention in Britain's mortality decline c. 1850-1914: a reinterpretation of the role of public health. *Social History of Medicine*. 1988;1: 1-37.

Trier H: Den spanske syge. *Danmarkshistorien.dk* 2021

Vallgård S: Who went to a general hospital during 18th and 19th centuries in Copenhagen? *European Journal of Public Health* 1999: 97-102.

Weber MV: Social baggrund giver ulighed i børns kræftforløb *cancer.dk* 15 januar 2022